7/6361

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 24.05.2005

Emin ŞİRİN
İstanbul MİLLETVEKİLİ

24.05.2005 tarihli Milliyet, Sabah, Vatan gazeteleri başta olmak üzere basın haberlerinde adı yolsuzluğa karışan Kudüs Patriği 1. İrineos'un, dünyanın dört bir yanından gelip, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'nde toplanan patriklerce yargılanacağı belirtilmektedir.

02.12.2004 tarih ve 7/4311 sayı ile Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından cevaplandırılması istemiyle yönelttiğim Fener Rum Patrikhanesi ile ilgili soru önergeme 03.01.2005 tarihinde Dışişleri Bakanlığınca verilen cevapta, Fener Rum Patrikhanesi'nin statüsü ile ilgili olarak:

"Hükümetimizin Patrikhane'nin statüsü ve faaliyetlerinin kapsamı hakkındaki görüşleri gayet açıktır. Lozan Barış Konferansı'nda Patrikhane'nin siyasi ve idari işlerle iştigal etmemek koşuluyla ve Rum Ortodoks vatandaşlarımıza ruhani hizmet vermek amacıyla ülkemizde kalmasına rıza gösterildiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir" ifadesi kullanılmıştır.

Aynı konuyla ilgili olarak, 06.12.2004 tarih ve 7/4352 sayılı ile Dışişleri Bakanlığınca cevaplandırılmasını istediğim soru önergeme, 19.01.2005 tarihinde verilen cevapta:

"Lozan Barış Konferansında Patrikhane'nin siyasi ve idari işlerle iştigal etmemek koşuluyla ve Rum Ortodoks vatandaşlarımıza ruhani hizmet vermek amacıyla ülkemizde kalmasında mutabık kalınmıştır" ifadesi yer almıştır.

23.12.2004 tarih 7/4534 sayılı Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a yönelttiğim soru önergeme de Dışişleri Bakanlığı; "Patrikhaneyle ilgili olarak daha önce yöneltmiş olduğunuz soru önergelerine verilmiş bulunan yanıtlarla bu konudaki görüş ve politikamız sarih bir şekilde izah edilmiş bulunmakta olup, bunlara ilave edebilecek bir husus bulunmamaktır" cevabını vermişti.

Lozan Antlaşmasının TBMM'de onaylanması celselerinde 1 Kanunisani 1338 (1923) tarihli 166. inikat 2 celse zabıtlarında Konferans Azası Trabzon Mebusu Hasan Bey şu izahatta bulunmuştur:

"Patrikhanenin çıkarılması –ve şunu da arz edeyim ki, Patrikin dahi kovulmasında epeyce müşkilat çekileceği cereyan eden müzakerattan anlaşılmaktadır. Bu ekalliyet hukukundan mada eski patrikhaneler imtiyazatı mezhebiye mesaili, Sen Sinot Meclisi diğer Meclis-i cismani vesair meclisleri de muhafaza etmek fikrini ileri sürdüler. Fakat bütün ekalliyetlerin söylendiği bir sırada ve bütün memleketlerin verdiği hukukları verdikten sonra bunların sureti katiyede orta yerden kalkması bir meselei katiye olarak kabul edilmiştir. Binaenalyh Patrik İstanbul'da kalmaya muvaffak olabilirse artık eski teşkilat vesaire ile değil alalade bir Rum papası, alalade bir ruhani teşkilat sıfatıyla kalacaktır. Şunu arz edeyim ki, Patriğin İstanbul'da kalmasına katiyen söz vermiş değiliz. Noktai nazarımızda sureti katiyede ısrar ediyoruz İmtiyazatı mezhebiye ortadan kalkınca bunların umuru diniyerleri, nikah mesaili, hasep nesep mesaili, nafaka mesaili vardır ki bunların da kavanini medeniyeye tebaen halli lazımdır. Artık aile kararnamesinin hukuku medeniye şeklinde bütün ekaliyetlerin

ahkamı diniye ve mezhebiyelerine muvafık bir şekilde ihya edilmesi; ikmal edilmesi ve mevkii meriyete konması ve bütün nifak ve talakın dahi ekalliyetlere ait olsa bizim kuyudatı resmiyemizde ve mahakimi resmiyemizde cereyan etmesi lüzumu hasıl olmuştur ki, bu hususta kanunlarımızın bu telakki ile ikmal etmek mecburiyetindeyiz." Şeklinde bilgi vermiş ve Lozan Antlaşması bu izahat ve bu şart ile onaylanmıştır.

Bu çerçevede sorduğum,

- İzahatta, "Patrik'in İstanbul'da kalmasına katiyen söz vermiş değiliz. Noktayı nazarımızda sureti katiyede ısrar ediyoruz" ifadesine ve anlaşmanın bu izahat üzerine Meclisce onaylanmasına rağmen Patrik İstanbul'da kaldığına göre, bu durum TBMM'nin Lozan Antlaşmasını onaylama şartlarına aykırı değil midir?
- Patriğin İstanbul'da kalmasına kim, ne zaman karar vermiştir ve bunun hukuki dayanağı nedir?

Şeklindeki soru önergeme cevap verilmemiştir.

Lozan Konferansı'nın 10.01.1923 tarihli oturumunda şu resmi beyanlar olmuştur:

"M. Venizelos, Türk Hükümetinin, Patrikliğin, bu esaslar içinde, fakat Lord Curzon'un teklif ettiği gibi, yalnız ruhani işlerle kilise işlerine ilişkin yetkiler kullanmak üzere, olduğu yerde bırakılmasını istemek için bu bildiriye dayandığını söyledi. Hiç şüphesiz, Patrikliğin durumunda böyle bir değişiklik yapmaya Kilise hukuku elvermektedir. Fakat herhangi bir yanlış anlamaya yer kalmaması için, evlenmemin, Ortodoks Kilisesince yapılan kutsal bir tören sayıldığını ve bu yüzden, evlendirmeye ve evliliğe son vermeye yalnız kilise makamlarının yetkili bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu sorun bir yana bırakıldıktan sonra, Patrikliği Ortodoks Kilisesinin ileri gelenlerini ve piskoposları, bütün öteki yetkilerinden yoksun bırakmak mümkündür. Böyle davranmakla, türk Hükümeti, vaktiyle vermiş olduğu yetkileri Patriklikten geri almaktan başka bir şey yapmış olmayacaktır. Çünkü, Türk Hükümetinin yakındığı hakları ve ayrıcalıkları tanımayı vaktiyle uygun gören, -Rum ulusu üzerinde nüfusunu onun aracılığı ile yürütmek için- Patriği bu ulusun başı saymak isteyen de, Türk Hükümeti olmuştur. Koşullar ve düşünceler değişmiştir. Türkiye, teokrasiye bütünüyle son vermek istemektedir. Fakat böyle olmasaydı bile, Yunan Hükümeti, Patrikliğin, Kilise işlerine ilişkin ve ruhani yetkilerinden başka bütün öteki yetkilerinden yoksun bırakılmasını kabul edecekti. Patriği artık Rum ulusunun başı saymamak, konmuş olan kanunlarda Patriğe tanınmış siyasal yetki olarak olarak ne varsa bunları kaldırmak, örneğin, Patriğin bir takı kurullarla görevi yüzünden üye olarak katılmasını öngören Vilayetler Kanununun hükümlerini, ya da seçim çizelgesinin düzenlenmesini denetlemek hakkını veren Seçim Kanunu hükümlerini kaldırmak sadece Türk Hükümetinin yetkisi içinde olacaktır."

"... Patriklik sorununa gelince, İsmet Paşa, Patrikliğin siyasal ya da yönetime ilişkin işlerle bundan böyle hiç uğraşmayacağı, yalnız salt din alanına giren işlerle yetineceği konusunda, Konferans önünde, Müttefik Temsilci Heyetlerinin ve Yunan Temsilci Heyetinin yapmış oldukları resmi konuşmaları ve verdikleri garantileri senet saymaktadır".

1975 tarihli Yunanistan Anayasası'nın, "Kilise- Devlet ilişkisi" başlığı altındaki 3. maddesinin, birinci paragrafı ile üçüncü paragrafı şu şekildedir:

Madde 3-1: Yunanistan'daki din, Hz. İsa'nın Doğu Ortodoks Kilisesi dinidir. Baş olarak, Efendimiz Hazreti İsa'yı tanıyan Yunanistan Ortodoks Kilisesi ile (Konstantinopolis) İstanbul'daki büyük kilise ve aynı dinde olan bütün Hıristiyan Kiliseleri arasındaki inanç bakımından ayrılmaz bağ vardır, aynı zamanda kutsal Sinod Meclisleri Kanunları ile kutsal geleneklere bağlıdır. Yunanistan kilisesi bağımsız olup daimi kutsal Sinod'a bağlı ve muvazzaf baş rahiplerden oluşan kutsal Sinod tarafından yönetilmektedir. Kutsal Sinod, 29 Haziran 1850 tarihli Patrikhane Kanunnamesi hükümleri ile 4 Eylül 1928 tarihli Sinod tutanakları konunarak Kilise Yönetim Tüzüğü'nün belirlediği şekilde toplanmaktadır.

Madde 3-3- Kutsal kitabın (İncil) metninde değişiklik yapılamaz. Yunanistan bağımsız kilisesi ile Efendimiz Hazreti İsa'nın İstanbul'daki Büyük Kilisesi'nin onayı alınmadan resmi olarak başka dile çevrilemez.

1975 tarihli Yunanistan Anayasası'nın Ayronoz'un statüsünü düzenleyen 105. maddenin, 3. ve 4. paragrafları şu şekildedir:

Madde: 105-3: Aynoroz rejimlerinin, detayları ile çalışma şekilleri, devlet temsilcisinin işbirliği ile yirmi Kutsal Manastır'ın hazırladığı ve oyladığı Evrensel patrikhane ile Yunanlılar'ın Meclisi'nin de onayladığı Aynoroz Nizamnamesi ile belirlenir

Madde 105-4: Aynaroz'un Yönetim Nizamnameleri'ne tam olarak uyulup uyulmadığı dini yönüyle Ekümenik Patrikliğin yüksek murakabesi, idari yönüyle de kamu düzenini korumak ve emniyeti sağlamak görevi de mutlak yetkisinde olan Devlet'in gözetimi altındadır.

Sorular:

1- Basında yer alan Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'nin Kudüs Patriğini yargılama süreci Lozan Antlaşması'na uygun mudur?

2- Türk kanunlarına ve Türkiye Cumhuriyeti'nin imzalayarak kabul ettiği uluslararası antlaşmalara göre Fener Patriğinin görev tarifi nedir?

3- Dışişleri Bakanlığı'nın sorularıma verdiği cevaplardaki tarife göre ve Lozan Antlaşması'na göre Patriğin, Anadolu'da Rum Ortodoks kalmadığından sadece İstanbul'da Rumların dini işleri ile meşgul olması gerekirken, yapmış olduğu yurtiçi, yurtdışı temaslar ve son yargılama bu göreve uygun mudur?

4- Yunanistan Anayasasında, İstanbul-Constantinopolis Büyük Kilisesi ile Yunan Devletinin açık ilgisi olduğu, Yunanistan'ın dini bakımdan İstanbul'daki Sinod Meclisleri kanunu ile bağlı olduğu ve özellikle Lozan Antlaşması'ndan hiç bahsedilmediği gibi, Osmanlı döneminin 29 Haziran 1850 tarihli Patrikhane Kanunnamesi hükümlerini kendi Anayasasına koyduğu, İncil'in her türlü resmi çevirisinin de Fener Patrikhanesi'nin iznine bağlı olduğu, Yunanistan'ın Aynoros bölgesinin yönetim nizamnamelerinin "Ekümenik" Fener Patrikhanesi tarafından murakabe edildiği görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, Yunan Anayasasının bu hükümlerine karşı nasıl bir tavır almıştır?

5- Yunan Anayasasının Fener Patrikhanesine atfettiği yüksek önem ve aynı zamanda Fener Patriğinin Türkiye'de Lozan ile belirlenmiş iş çerçevesinin fevkalade sınırlı hale gelmiş olması dolayısıyla Fener Patriğinin ve yurtdışında ikamet etmesi, İstanbul'daki dini hizmetlerin metropolit seviyesine indirilmesi ve Patrikhanenin Lozan ruhuna uygun olarak yurtdışına taşınması için, Türkiye Hükümeti olarak ne gibi bir teşebbüste, ne zaman bulunulacaktır? Patriğin Türkiye'de kalması için bir sebep kalmış mıdır?

6- Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki Ortodoksların uluslar arası bir mahkeme kurarak, aralarından hakkında adi bir hırsızlık suçu isnadı olduğu anlaşılan Kudüs Patriğini yargılamaya kalkmaları, diğer dinlerdeki vatandaşların örneğin bütün Müslümanların aynı şekilde dini yargılama taleplerini doğurmaz mı? Bu tür taleplere örnek teşkil ederek haklı kılmaz mı?

7- Ermenistan Anayasasına tepki gösteren Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, bugüne kadar Yunan Anayasasına tepki göstermiş midir? Tepki gösterilmesi düşünülmekte midir?